

Reflektioner på

Svensk finanspolitik

Finanspolitiska rådets rapport

2017

Olof Johansson-Stenman
Nationalekonomiska institutionen
Handelshögskolan, Göteborgs universitet

Mycket Positivt i rapporten, t ex:

- Mycket gedigen, kompetent och genomarbetad
- Långsiktigt perspektiv
- Ingen rädsla för att tala klarspråk
- Gedigen fördelningsanalys av en tänkt hyresavreglering
- Betoning av vikten av att Finanspolitiska rådet förblir politiskt oberoende

Tuff kritik av regeringens finanspolitik, för tuff?

”Regeringens aktiva finanspolitik är inte välavvägd. Med hänsyn till konjunkturläget och överskottsmålet borde politiken vara betydligt mer åtstramande”

”Det strukturella sparandet ligger tydligt under vad gällande överskottsmål kräver trots att ekonomin är i en högkonjunktur. [...] I rådande konjunkturläge väljer regeringen att i år försvaga de offentliga finanserna. Detta är uppseendeväckande och regeringen bör motivera sin politik samt förklara hur den kan vara förenlig med det finanspolitiska ramverket”

- Är överskottsmålet om 1% över konjunkturcykeln rimligt givet dagen nivå på utlandsskulden?
- Inflationen fortfarande mycket låg, trots negativ styrränta
- Realräntorna är mycket låga vilket skulle kunna motivera offentliga investeringar

- Fortsatt relativt höga direkta och indirekta kostnader relaterat till högt flyktingmottagande de senaste åren
- Om bedömningen är att vi kommer att ligga kvar på dagen lägre nivåer kommer dessa kostnader successivt att gå ner
- Kanske rimligt att tillfälligt kompensera för delar av dessa extrakostnader? (Jfr enkla intertemporal konsumtionsmodeller där konsumenterna korrigerar fullt ut för tillfälliga och exogena kostnadschocker.)

Under "Det ekonomiska läget och stabiliseringspolitiken" står:

"Rätt utformad strukturpolitik, t.ex. lägre ränteavdrag och en högre fastighetsavgift, kan dämpa både bostadspriser och hushållens skuldsättning."

Men ränteavdragen och fastighetsavgifterna är väl inte tänkta att variera över konjunkturen?

D v s dessa åtgärder har väl bara konjunkturerffekter en gång?

Behöver vi ett skuldankare utöver överskottsmålet?

”Överskottsmålskommittén har föreslagit ett skuldankare på 35 procent av BNP. Vi anser att detta ger en tillräcklig säkerhetsmarginal för att kunna hantera en allvarlig ekonomisk kris, givet att realräntan är låg och att den långsiktiga tillväxten i svensk ekonomi inte faller drastiskt.”

Om överskottsmålet uppfylls över konjunkturcykeln så kommer väl i princip automatiskt skulden att sjunka över tid? Behövs då detta ankare?

Maastrichtskulden tar hänsyn till hela den offentliga sektorn, om detta är motivet, varför inte fokusera på kommuner och landsting separat?

”Samtidigt kan man [...] se att Maastrichtskulden inom loppet av några år kan växa ifrån en nivå långt under 35 procent av BNP till ca 120 procent (Irland)”

Återigen, räcker det inte att studera på flöden, d v s över- och underskotten per år? Valutaeffekter?

Mer betingade istället för obetingade normativa slutsatser?

”Pensionsåldern behöver gradvis höjas för att de offentliga finanserna ska vara långsiktigt hållbara och den statliga inkomstpensionen ha en acceptabel nivå. Normen att gå i pension vid 65 års ålder behöver brytas.”

Alternativ:

”Om inte pensionsåldern gradvis höjs, och normen att gå i pension vid 65 års ålder bryts, så kommer en långsiktigt hållbar statlig inkomstpension att sjunka över tid.”

Den tudelade arbetsmarknaden

”Tidigare har rådet också diskuterat behovet av att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden och underlätta framväxten av enkla jobb. Vi står fast vid dessa bedömningar och menar att åtgärder i sådan riktning nu är än mer brådskande.”

Rimligt på många sätt förstås men finns det även oönskade överspillningseffekter på löner och ojämlikhet?

”Regeringen borde, som rådet tidigare föreslagit, omformulera sitt arbetslöshetsmål till separata sysselsättningsmål för olika grupper, exempelvis asylinvandrare, unga lågutbildade och långtidsarbetslösa.”

Eller kanske separata arbetslöshetsmål?

Fördelningseffekter av en avregleringen av hyresmarknaden

Om att hantera fördelningseffekterna av en hyresavreglering skriver rådet: "En övergång mot marknadshyror bör därför kompletteras med andra åtgärder, exempelvis utbyggda bostadsbidrag."

Rimligt, men det skulle kanske inte nödvändigtvis hjälpa så många av dem som får höjda hyror?

”Samtidigt skulle en övergång mot marknadshyror ge kapitalvinster för fastighetsägarna. En engångsbeskattning av fastighetsägarna skulle kunna bidra till att finansiera höjda bostadsbidrag.”

Sant, men en förväntad engångsskatt ger rimligen upphov till kompensatoriskt beteende, såsom omvandlingar till bostadsrätter innan reformen?

Detta begränsar rimligen storleken på en möjlig skatt

Fördelningseffekter mer allmänt

”Mellan 1995 och 2013 steg inkomsterna över medianen i snabbare takt än de under medianen. De allra högsta inkomsterna ökade med 115 procent, vilket kan jämföras med 40 procent för de lägsta”

”Även de mest aktuella siffrorna visar alltså sammantaget att inkomstskillnaderna ökar”

”Andelen relativt fattiga har på drygt 20 år ökat från ca 7 procent till närmare 15 procent”

Ginikoefficienten ökar snabbare i Sverige än i andra jämförbara länder (Diagram 1.19) och är nu högre än för Luxemburg och nästan på nästa samma nivå som Schweiz

Ni drar inga slutsatser av detta, men finns potentiella risker? Jfr t ex politisk utveckling i många västländer

Om ökad ojämlikhet anses vara ett problem, vad kan göras åt den?

- Mer omfördelande skatter och transfereringar?
- Svårt att hantera tillsammans med arbetsmarknadsmål när produktivitets-*o*jämlikheten via bl a flyktinginvandring ökar
- På sikt kanske internationell koordinering?

Kan mer göras när det gäller skola och utbildning?

Idag har grundskolan lägst kvalitet i socioekonomiskt utsatta områden

Klarar kommunerna att åstadkomma en någorlunda likvärdig grundskola för alla?

Tack för mig!